

มติคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ครั้งที่ 1/2542

วันจันทร์ที่ 8 กุมภาพันธ์ 2542

เรื่องที่ 3.1 เรื่องขอความเห็นชอบบัญชีคำตอบแทนตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. 2541

เรื่องเดิม

คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (คปก.) ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 4/2541 เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2541 อนุมัติให้ใช้ร่างระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. โดยให้ ส.ป.ก. นำไปปรับปรุงตามความเห็นของคณะกรรมการ และนำเสนอประธานคณะกรรมการลงนามต่อไป ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ดำเนินการปรับปรุงร่างระเบียบตามมติที่ประชุมดังกล่าว และได้นำเสนอประธานคณะกรรมการลงนามต่อไปแล้ว โดยในส่วนของกรเรียกเก็บคำตอบแทนจากผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบนี้ คณะกรรมการได้มีข้อพิจารณาในการประชุมครั้งนั้นว่า คำตอบแทนอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานะเศรษฐกิจและประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากร จึงไม่สมควรกำหนดไว้ตายตัวในระเบียบ และให้ ส.ป.ก. จัดทำบัญชีรายการคำตอบแทนเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาต่อไป

ความเห็นของคณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ

คณะอนุกรรมการพิจารณากฎหมายและระเบียบ ได้พิจารณาข้อกฎหมายเกี่ยวกับอำนาจการให้ความยินยอมตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. 2541 ในการประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 4/2541 เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2541 แล้ว มีความเห็นว่า การกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 เป็นเขตที่มีพื้นที่กว้างย่อมครอบคลุมทั้งที่ดินที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรม ส.ป.ก. ในฐานะผู้ดูแลพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินย่อมมีอำนาจจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ พื้นที่ใดไม่เหมาะสมที่จะนำไปจัดให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ แต่มีความเหมาะสมที่จะใช้ประโยชน์อย่างอื่น ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่นได้โดยการให้ความยินยอม ซึ่งมีใช่เป็นการจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ แต่มีลักษณะเดียวกับการให้ใช้ที่ดินเพื่อกิจการสาธารณูปโภค เช่น การใช้ที่ดินเพื่อสร้างวัด โรงเรียน ฯลฯ ทั้งนี้ หากพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการประกอบเกษตรกรรมดังกล่าว มีพื้นที่ติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ก็สมควรกันออกไป แต่ถ้าเป็นแปลงเล็กแปลงน้อยจึงค่อยดำเนินการตามระเบียบนี้ อนึ่ง ผู้ได้รับความยินยอมให้ใช้พื้นที่ตามระเบียบนี้ ในการประกอบกิจการตามที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เช่น ใช้ถนนเป็นทางขนส่งหิน ทำให้ถนนชำรุดเสียหาย สำหรับ ส.ป.ก. ย่อมมีอำนาจเรียกเก็บคำตอบแทนจากผู้ได้รับความยินยอม เพื่อนำไปซ่อมแซมถนนฟื้นฟูสภาพที่ดินหรือนำไปใช้ในกิจกรรมงานปฏิรูปที่ดินได้โดยไม่ต้องไปใช้เงินกองทุนฯ หรืองบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดได้

ความเห็นของ ส.ป.ก.

1. คำตอบแทนที่จะเรียกเก็บจากผู้ได้รับความยินยอมตามระเบียบดังกล่าว แบ่งเป็นประเภทได้ดังนี้

1.1 คำตอบแทนการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อการสำรวจแร่และการทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

1.2 คำตอบแทนการยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อการสร้างทางขนแร่และเพื่อใช้ในกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการทำเหมืองแร่ เช่น ที่เหมืองมูลดินทราย ที่พักคนงาน ที่กองเก็บแร่ ที่ตั้งโรงโม่แร่หรือแต่งแร่ รวมทั้งที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้

2. ในส่วนของคำตอบแทนตามข้อ 1.1 สำหรับการทำเหมืองแร่ ส.ป.ก. และกรมทรัพยากรธรณี ได้ตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพัฒนาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งได้ร่วมกันศึกษาหลักเกณฑ์และอัตราค่าตอบแทน โดยเปรียบเทียบจากหน่วยงานอื่นๆ ที่มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกัน คือ กรมป่าไม้ กรมธนารักษ์ และกรมประมงกระทรวง ซึ่งสรุปผลการพิจารณาได้ว่าอัตราของกรมธนารักษ์เหมาะสมมากที่สุด โดยเรียกเก็บเป็น 2 ส่วน คือ เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้ประโยชน์ อัตราร้อยละ 2 ของราคาที่ดินคูณจำนวนปีที่ใช้ประโยชน์ที่ดิน และส่วนที่ 2 เรียกเก็บตามอัตราการเก็บค่าภาคหลวงแร่ โดยจัดเก็บเป็นรายปี ซึ่งคณะกรรมการมีความเห็นว่า เนื่องจากที่ดินของรัฐในเขตปฏิรูปที่ดินปัจจุบัน ส.ป.ก. ยังไม่มีการประเมินราคาไว้ ราคาที่ดินในที่นี้จึงสมควรให้ใช้ราคาประเมินของกรมที่ดินในพื้นที่นั้น หากไม่มีให้ใช้บริเวณใกล้เคียง แต่ต้องไม่น้อยกว่า 10,000 บาทต่อไร่ โดยเรียกเก็บครั้งเดียวตลอดอายุหนังสือยินยอม สำหรับคำตอบแทนส่วนที่ 2 คือ จำนวนเงินเท่ากับการเก็บค่าภาคหลวงแร่ที่ผู้ถือประทานบัตรชำระให้แก่ทรัพยากรธรณีประจำท้องที่ ซึ่งจะเรียกเก็บพร้อมกับค่าภาคหลวงแร่ และในกรณีการสำรวจแร่ตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 45 (พ.ศ. 2523) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ฯ กำหนดไว้ร้อยละ 5 บาท แต่ ส.ป.ก. มีความเห็นว่าสมควรเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 50 บาท คำตอบแทนตามข้อ 1.2 เป็นการยินยอมให้ใช้ที่ดินโดยไม่มีการนำทรัพยากรธรรมชาติออกไป ซึ่งในลักษณะเดียวกันนี้ หากเป็นพื้นที่ป่าไม้ กรมป่าไม้จะเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 50 บาท ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 1221 (พ.ศ. 2531) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ซึ่งในส่วนนี้ ส.ป.ก. เห็นว่าควรเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 100 บาท ทั้งนี้เหตุผลที่ ส.ป.ก. เรียกเก็บเงินค่าตอบแทนมากกว่าหน่วยงานอื่นเพราะจะนำมาใช้เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมและพัฒนาพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน รวมทั้งตัวเกษตรกรให้มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประกอบกับอัตราที่ส่วนราชการอื่นเรียกเก็บในลักษณะเดียวกันค่อนข้างต่ำ เพราะกำหนดไว้นานแล้ว แต่ปัจจุบันค่าเงินบาทได้เปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรกำหนดให้เหมาะสมกับสภาวะปัจจุบัน (ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 1 และ 2 ในวาระการประชุม)

3. คำตอบแทนที่จะเรียกเก็บจากผู้ได้รับความยินยอมให้ใช้ที่ดินในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่นตามระเบียบนี้ ถือเป็นรายได้ที่จะนำส่งเข้ากองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เพื่อที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่และความเป็นอยู่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินให้มีชีวิตที่ดีขึ้น นอกเหนือจากการใช้งบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด และขณะเดียวกันผู้ได้รับความยินยอม ยังมีหน้าที่ต้องจ่ายเงินตามที่กฎหมายอื่นกำหนดด้วย เช่น ค่าภาคหลวง ตามกฎหมายว่าด้วยแร่

4. หลักเกณฑ์การเรียกเก็บคำตอบแทนตามระเบียบนี้ ส.ป.ก. ได้พิจารณาโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ของหน่วยงานอื่นของรัฐด้วยเพื่อให้อยู่ในระดับเดียวกัน มิให้เกิดความแตกต่างกันมาก เนื่องจากต่างก็เป็นหน่วยงานของรัฐเช่นเดียวกัน ส่วนวิธีการเรียกเก็บ หากเป็นคำตอบแทนการสำรวจแร่ การทำเหมืองแร่ กรมทรัพยากรธรณีจะเป็นผู้เรียกเก็บให้ และส่งเข้าบัญชีกองทุนการปฏิรูปที่ดิน ส่วนคำตอบแทนอื่นๆ ส.ป.ก. จะเป็นผู้เรียกเก็บเอง ก่อนออกหนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดิน

คำขอ

ขอให้คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นชอบบัญชีคำตอบแทนตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. 2541 ตามที่ ส.ป.ก.เสนอ (ตารางที่ 2)

ผู้แทนปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ได้เสนอต่อที่ประชุมว่าในเรื่องการคิดคำตอบแทนนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมใคร่ขอเสนอความเห็นเพิ่มเติม โดยมอบให้ผู้อำนวยการกองสัมปทาน กรมทรัพยากรธรณี เป็นผู้ชี้แจง

ผู้อำนวยการกองสัมปทาน กรมทรัพยากรธรณี

ชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับบัญชีคำตอบแทนฯ ซึ่งในการพิจารณาร่วมกันของคณะทำงาน กรมทรัพยากรธรณีมีความเห็นว่า

1. คำตอบแทนการสำรวจเหมืองแร่ควรเก็บไร่ละ 5 บาท/ปี ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแร่ เพราะหากเก็บไร่ละ 50 บาท/ปี จะไม่อำนวยให้มีการสำรวจแร่ และปัจจุบันกรมทรัพยากรธรณีต้องการข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาตัดสินว่าพื้นที่ไหนควรจะมีการทำเหมืองแร่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนของผู้ประกอบการด้วย และหากได้ข้อมูลจากการสำรวจแร่ว่าที่ใดเหมาะสมแล้ว ลำดับต่อไปในการขอประทานบัตรนั้น ผู้ขอจะต้องยื่นคำขอและต้องผ่านการพิจารณาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรธรณี กรมป่าไม้ และ ส.ป.ก. ด้วย โดยในขั้นนั้นเป็นขั้นที่ผลประโยชน์เกิดขึ้นมาแล้ว จึงน่าจะพิจารณาเก็บคำตอบแทนตอนนั้นเป็นหลัก

2. คำตอบแทนการทำเหมืองแร่ ร้อยละ 2 ของราคาที่ดิน และการเก็บเงินเท่ากับค่าภาคหลวงแร่เหมาะสมแล้ว

3. คำตอบแทนการใช้พื้นที่เพื่อการสร้างทางขนแร่และกิจการเกี่ยวเนื่องกับการทำเหมืองแร่ เป็นการเก็บในขั้นได้รับประทานบัตรแล้ว ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ได้ประทานบัตรมีรายได้เห็นว่าเหมาะสมแล้ว

มติคณะกรรมการ อนุมัติบัญชีคำตอบแทนตามระเบียบ คปก. เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. 2541 โดยให้เรียกเก็บคำตอบแทนในการสำรวจแร่ไร่ละ 10 บาท สำหรับรายการอื่นเป็นไปตามที่เสนอรายละเอียดตามตารางที่แนบ

บัญชีค่าตอบแทนตามระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เรื่องการให้ความยินยอมในการนำทรัพยากรธรรมชาติ
ในเขตปฏิรูปที่ดินไปใช้ประโยชน์ตามกฎหมายอื่น พ.ศ. 2541

ประเภท	ค่าตอบแทน	หมายเหตุ
1. การสำรวจแร่	- ไร่ละ 10 บาท/ปี/เรียกเก็บครั้งเดียวตลอดอายุ หนังสือยินยอม	
2. การทำเหมืองแร่	- อัตราร้อยละ 2 ของราคาที่ดิน คูณจำนวนปีที่ ใช้ประโยชน์ที่ดิน	- ราคาที่ดินของ ส.ป.ก. ให้ใช้ราคาประเมิน ของกรมที่ดินในพื้นที่นั้น หากไม่มีให้ใช้บริเวณ ใกล้เคียง แต่ต้องไม่น้อยกว่า 10,000 บาท ต่อไร่ โดยเรียกเก็บครั้งเดียวตลอดอายุหนังสือ ยินยอม
3. การใช้ที่ดินเพื่อการสร้างทางขนแร่และเพื่อใช้ ในกิจการอันเกี่ยวเนื่องกับการทำเหมืองแร่ เช่น ที่ทิ้งมูลดินทราย ที่พักคนงาน ที่กองเก็บแร่ ที่ตั้งโรงไม่แร่หรือแต่งแร่ ที่เก็บเครื่องมือเครื่องใช้	- จำนวนเงินเท่ากับการเก็บค่าภาคหลวงแร่ที่ผู้ ถือประทานบัตรชำระให้แก่ทรัพยากรธรณีประจำ ท้องถิ่น - ไร่ละ 100 บาท/ปี/เรียกเก็บครั้งเดียวตลอด อายุหนังสือยินยอม	- เรียกเก็บพร้อมกับค่าภาคหลวงแร่ - หลักเกณฑ์ของกรมป่าไม้ เรียกเก็บไร่ละ 50 บาท